

הקירקס. בדרך החיזורים המיוחדת לו, שאותה מכירות נעזרות ונשים רבות בתל אביב, החל קובה לנסות לכבוש את הלהט טגית. הוא שלח לה זרייפרחים ענקיים, הזמין אותה לארוחות-ערב מפוארות וקנה לה מתנות יקרות. אולם הלהטוטנית לא נכנעה לו בקלות.

קובה החליט להביס אותה בדרך מקורית ויקרה. הוא רכש את הצגות הקירקס, והוריד את הקירקס כולו לבאר-שבע. באר שבע היתה באותה תקופה עיירה נידחת, שבה אפשר היה למכור לכל היותר חמישה כרטיסים למופע של קירקס. לקובה לא היה איכפת. הוא היה יושב באולם הגדול והריק, כצופה יחיד בהצגה שנערכה לכבודו ורשעלתה לו בממון רב. מחיאות-כפיים היה מעניק רק ללהטוטנית, שבה החליט כי הוא מאוהב. לבסוף היא נכנעה לו.

אולם באר-שבע נעשתה קטנה על קובה, והוא החליט לכבוש את העיר הגדולה תל-אביב. תחילה עבד כבארמן במועדוני לילה שונים, עד שהקים את מועדון-הלילה האמיתי היחיד שהיה לתל-אביב אי פעם, מועדון צברה ברחוב הירקון, ליד השגרירות האמריקאית.

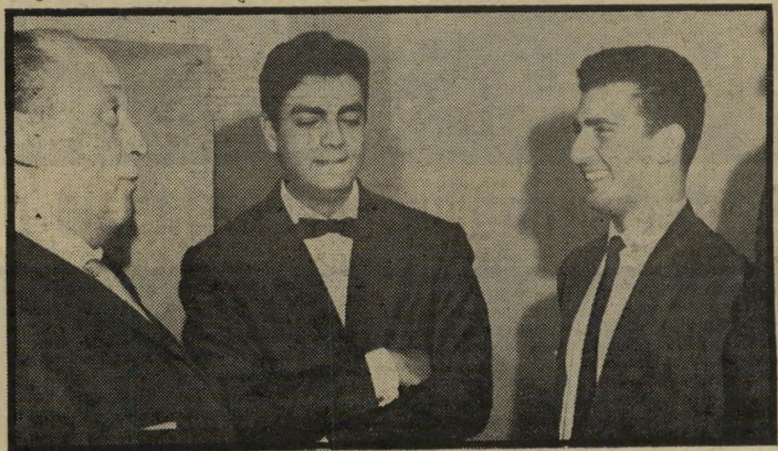
לצברה הבא קובה את מיטב אמני העולם. הזמרת הצרפתית ז'וסלין ז'וסטיה, שהיתה אז במלוא זוהרה; הלן שפיר, כאשר שרייה היו בראש מיצעדי-הפזמונים; אדי קאלברט, כאשר לא היה לו עדיין

לבעליו את כל הציוד והירהוט היקר. מייד אחר-כך הוא פתח את מועדון צברה השני שלו. ברחוב הירקון בלל אביב. היה זה מועדון קלאסי של כיכר הרבט סמואל, עם מארחות, אנשי א"ם ועולס-תחתון. אולם למרות שקובה הכיר היטב סיגנון זה של חייהלילה, צברה השניה לא היתה די טובה ודי מפוארת בשבילו.

הוא גילה כי אטום בר, אחד המועדונים בתל-אביב, בקרן הרחוב בריהודה ו'בור טינסקי, פנוי להשכרה. קובה שכר אותו, השקיע עשרות אלפי לירות באדריכלות פנים ופתח את אחת המיסעדות הטובות שהיו אי פעם בתל-אביב: מין מאמעט עטון. "האוכל של אמא" מיסעדה יהודית בעלת גוון קולינארי צרפתי.

היתה זו הצלחה גדולה של קובה ושל ריימונד. צעירה ממוצא מרוקאי שעימה התחתן לפני 13 שנה, ושהיתה צעירה ממנו בת-צייבל שנים. אולם מסיבה-הכנסה המשיך ללחוץ על קובה לשלם את חובו, וריב עם בעלה-הבית שבו שכנה המיסעדה הביאו לסגור אותה.

כל אותה עת הוא המשיך לעסוק באמרי-גנות. הוא אהב את המתח שמיקצוע זה טומן בחובו: האם ההצגה תצליח? האם המופע ימשוך קהל? האם הקהל יקנה כרטיסים? או הביא מאנגליה להק רוק, ששיגעה את בני-התישחות של תל-אביב. באחת ממנוציאיה-השבתות, כאשר אולם קול-נוע חן בתל-אביב היה מלא עד אפס מקום,

קובה עם אנריקו מאסיאס ורון סייג ירושה במצעות ביטוח

המוכרת שלו. "אין לי סכום כזה עלי, אבל אני אביא אותו תוך 24 שעות". השופט לא הסכים לתת לקובה את הד ארכה, ושלח אותו למעצר עד שישלם את הכסף. גם את הדרך למעשיו עשה קובה בסיגנון האופייני לו. הוא לא נסע בזינואנה המישטרית המפורסמת, אלא במגונית ב' לוויית שוטראישי. הוא עבר דרך ביתו, כדי לומר לריימונד לגייס את הכסף, ור המשיך למעשיו.

גם את 24 השעות אותן בילה בכלא, עד שריימונד הביאה את 10,000 הלירות, הפך קובה לאגדה. הוא ישב במשרדו של מנהל בית-הסוהר וחילק הוראות לסוחרים. כשהגיעה ריימונד לשערי הכלא, היא גרמה לשמוע את קולו של בעלה שואג מ' בפנים: "תפתחו לה את השער", ונדהמה עוד יותר כאשר השער באמת נפתח.

קובה הקפיד לשלם את החובות שנותרו לו בעיקבות ההצגה הגדולה והיקרה שבי תוכה חי, גם כאשר היה נתון בקשיים כספיים. הצטבר לו חוב גדול באחד מ' משרדי-הפיסוס הקטנים בעיר, פירסום אר"ן. הוא הגיע להסדר עם מנהל ה' חברה, רון סייג, שלפיו הסכים לעשות ביטוח חיים על שמו של קובה, כשסייג יהיה מקבל הכסף במיקרה שקובה ימות. בשנת 1965 ערך סייג את ביטוח-החיים, על סך 30,000 לירות. כיום שווה הפוליסה כמה מאות-אלפי לירות. סייג יהיה הנהנה היחידי ממותו של קובה.

לקובה היו שתי אהבות גדולות בחייו. מלבד אשתו ריימונד: האכילה והנשים. הוא אהב וידע לאכול. הוא היה מסוגל לשבת שעות ארוכות ליד שולחן במיסעדה מפוארת, להפתיע את המלצרים והטבחיים בבקאות הרבה. הן במזון והן בגינוני השולחן. את הנשים הוא אהב, כמו מזונות. הוא לא יכול היה לראות אשה יפה מבלי לחבק אותה חיבוק דובי גדול, מספרת אשתו ריימונד.

כשסגר את מין מאמעט עטון פתח קובה מיסעדה-מועדון נוספת. בשכונת ל' צברה הוותיקה שלו, במקום שהיה פעם מועדון אחר מפורסם, ואל"ם. קובה קרא למקום וואלוטין, והעניק לו בכסף רב, אווירה ואוכל רוסיים. הוודקה נשפכה כי מים, והתחרתה רק בבורשט מעשה-בית. ה' רקדנים רקדו קאזאצוק, והתיזמורת ניגנה את השירים הישנים הטובים, שכבר מזמן שכחו שהם בעצם רוסיים.

כולס אהבו

את קובה

ואם גם שם לא הלך לו. שוב היו התוכניות יקרות מדי, האוכל משובח מדי והקהל מועט מדי. נדמה היה שקובה יותר, ויתחיל לעסוק בשכסים בטוחים יותר. הוא פתח את המועדון קוויטק ליד מלון אקסצלוטור, ברחוב הירקון, והחל לשקשקש עם נערות שתיינים אנשי א"ם, מארחות והקהל הרגיל של רחוב הירקון. אולם הוא לא זנח את תלומותיו. מחזאי צעיר שלא הצליח למכור את המחזות שלו לאף ארגון רציני, הצליח לשכנע אותו להפיק מחזה מקורי בשם מסג'ים. קובה היה בטוח שהמחזה הקל יצליח, בעיקר מפני שבאותה תקופה היו העיתונאים מלאים בסיפורים על מכוניה-השטיל של תל-אביב. הוא לקח את השחקנית הצעירה והיפה מונה זילברשטיין לככב בהצגה, והשקיע בה את מיטב רוחויו מקיט"ק. ההצגה עלתה על קרשי הבמה בדיוק חמש פעמים. שבוע לפני שנפטר, לקה קובה בתחלת לב. הוא הוכהל לבית-החולים איכילוב, והוכנס לחדר הטיפול המרמץ. למחרת הרגיש טוב יותר, קם והסתלק מבית-החולים מבלי להודיע לרופאים ולאחיות. ערב הוא חש ברע. כדי שלא להבהיל את ריב' מונד לקח מונית, וחזר לבית-החולים. דקות אחדות אחרי שנכנס לבית החולים איבד את הכרתו ומשך שבוע שלם. עד ליום הרביעי האחרון, עת נפטר. היה נטול הכרה.

עם פטירתו, מת המלך של חייהלילה של תל-אביב זמן רב אחרי שחיי הלילה של העיר הגדולה נועו מול עיניו. קובה אהב את החיים הנוצצים, את ריחות העשן וה' אלכוהול, את התליבושות הססגוניות של האמנים, את הזמרים, השחקנים, הנגנים, החשפניות והקוסטילנים.

גם הם אהבו אותו. ביתה של ריימונד מלא מהם משעות בוקר מוקדמות ועד שעות לילה מאוחרות. הם אכלו בוכים, אינם מתאבלים, לפחות לא כלפי חוץ. הם נוהגים כפי שהם יודעים שקובה היה רוצה שיהגו.

האגדה

של מעשיהו

וונברג הנרגז החל צועק על קובה. "אתה לא אבא שלי ואל תצעק עלי", השיב לו קובה בצעקות. כשהמשיך לוונברג לצעוק עליו, אמר קובה: "טוב, תגיד לי כמה זה עולה לי ונגמור עם העניין. לווני ברג הטיל עליו קנס גבוה של 10,000 לירות, אך קובה קיבל זאת בשלוות-הנפש

התבונה הצרופה. היה ספרים אנושיים יותר, מעודנים יותר, מאשר הסופרים הגר-מינים? האם היה אי פעם אדם הומאני מולפגאנג פון-גתה, רגיש מלודיווג ואן בטהובן, רצינולי מעימואל קאנט? שם, באדמת גרמניה, לא יכלו לצמוח מושגים אפלים כמו "גאווה" ו"כבוד". חל' את התרבות של המיזרח. לכן לא היה ה' גרמנים מסוגלים לבצע מעשי-זוועה דוגמת תל-אל-זעטר. לא יבצע כלל שגרמנים יפי' גיוז אוכלוסיה אורחית, או שיתנקמו בנשים ובילדים, כמו פיראיה-האדם הערבים.

עם הגרמנים אפשר לחיות בשלום. אצ' למ, מילה היא מילה. בקירבתם היינו בע' בר, ונהיה בעתיד, בטוחים מפני הזוועות הצעירות לנו מן הערבים.

אין ספק, זהו הפיתרון: לגזור את ארצנו ממפת המרחב המקולקל הזה, ולהעבירה אל גרמניה.

ש כאן בעייה קטנה, שאינו יודע איך להתחמק ממנה.

ברכריי-נבואתו הנרגשים נעמיה בעייה קטנה זו מעיניו של יזהר סמילנסקי, ואין בכך פלא — כאשר נפש גדולה מרחפת על הארץ ורואה את גורלות העמים ממעוף הציפור, אין היא יכולה לראות בעיות קטנות כאלה.

וזו הבעייה: למעלה ממחצית היהודים בישראל גדלו — הם אבותיהם — ב' מעגל התרבות הערבית. מושגים כמו "גא-ווה" ו"כבוד" חשובים להם מאד-מאד. יהודי בן-עיראק או בן-מארוקו מגן על כבודו בשצף-קצף, כאשר עמיתו בן-פולין או בן-הונגריה נשאר אדיש. אם יגיד יזהר סמילנסקי לבן-אלג'יר או לבן-חלב — שניהם יהודים טובים! — שהכבוד שלהם חשוב כקליפת השום, ושהגאווה האישית או הלאומית שלהם היא שריד של תרבות ברברית, "התרבות של המיזרח", הם יענו לו בכמה מילים עסיסיות.

כאשר מדבר יזהר על "המיזרח", הוא מתכוון גם אליהם.

מה לעשות? האם אלה ירגישו בנוח ב' מולדת החדשה, אישם על גבול גרמניה? חוששני שלא. חוששני שיהיה סמילנסקי גם לא חשב כך. בסתר ליבו, בחושבו על העם הנוכחי, ההומאני, הרצינולי, ההגיני, העדין, המתעב את עריצות הכבוד והגאווה, הוא חשב על העם האשכנזי, על מיוזרח-אירופה, על המולדת הטובה שבו פיוסס לפולסק, שלא היו בה ערבים, שלא נאל' צה להאזין לצלילים צורמי-אוזן בשפה גרונית, ולא לפחד מפני התרבות הזרה כל' כך. הבלתי-מוכנת כל-כך, המפחדת כל' כך בשל זרותה, שבה נתקלו יוצאי מיוזרח-אירופה בבואם ארצה.

מאמרו של יזהר סמילנסקי יכול היה להיכתב, בלא שינוי, בידי אורי צבי גרינברג. לולא הסיגנון המלנכלי, יכול היה להיכתב גם בידי גאולה כהן, או בידי אחד מן המיני-נביאים של גוש אמונים, שהם כליכך רצינוליים, בניגוד לערבים.

אני זוכר מאמר דומה מאד, שנכתב לפני 25 שנים, בידי ד"ר עזריאל קרליבך. רק אדם אחד בוודאי דא יכיר היה לכתוב אותו, אדם שנודע ככינויו, "הוואג'ה מופת".

מאחרי ש-עט זה, המעיד על בעלי, חי וכתב משה סמילנסקי, אביו של יזהר, אדם שאהב את הערבים, את ההוי הערבי, את התרבות הערבית, ושהיה אחד מאבות רעיון השלום היהודי-ערבי.

אין גדל בן כזה לאב כזה? אין צמחה המיסטיקה הפסודו-נבואית, המתעקשת לר' אות עצמה ככלילת ההיגיון הצרוף, על מורשתו של הוואג'ה מוסה?

אולי אין מאמרו של יזהר אלא מרד באכיו, התפרצות מאוחרת של מסכך אירופי?

ולסיכומו של עניין: מילחמת לבנון היא מילחמה נוראה, אחת מג' רבות בהיסטוריה האנושית, והזוועות של תל-אל-זעטר אינן שונות במאומה מזוועות דירי-מועזין וכפ'ר קאסם, לידיצ'ה וגריניקה, והן כאין-וכאפס לעומת זוועות אשוויץ.

התרבות הערבית שונה מן התרבות ה' מערבית — גם לטובה וגם לרעה, ורק אדם יחיד מאד או נבצר מאד יעז לחרוץ דינה של תרבות במישפט אחד.

מאמרו של יזהר אינו מעיד דבר עד נפש התרבות הערבית. אבל הוא מעיד הרבה על נפשו של יו' חר סמילנסקי עצמו.

ואם הקהל הישראלי לא התלהב מהאוכל הרומני ומהשירה הרומנית, ויום אחד סגר קובה את המועדון והשאיר מניה.

טלפון

אל השופט

ואם הקהל הישראלי לא התלהב מהאוכל הרומני ומהשירה הרומנית, ויום אחד סגר קובה את המועדון והשאיר מניה.